

RIETORCHIS (DACTYLORHIZA PRAETERMISSA)
GEVLEKTE RIETORCHIS (DACTYLORHIZA
PRAETERMISSA var. JUNIALIS)

Kenmerken van deze soorten:

Plant (20) 30-50 (80)cm hoog.
Statige plant met rechte, naar boven
toe holle en zwak geribde stengel.

Bladen 3-5 normale bladen en 1-2(3)
schutblad-achtig, aan de stengel, ver-
spreid. Bladen van de Rietorchis on-
gevekt, van de andere soort met ring -
vormige vlekken. De normale bladen
zijn langwerpig-lancetvormig, in het
midden het breedst.

Bloeiwijze cilindervormig, dichtbloemig.
De onderste schutbladen langer dan de
bloemen, de bovenste korter.

Bloem van de Rietorchis rose tot
lichtpaarsrood, lip drielobbig, ta-
melijk vlak. De tekening op de lip
bestaat uit iets donkerder stipjes
en streepjes in rijen gerangschikt.
De bloemen van de Gevlekte Riet-
orchis zijn donkerder van kleur,
hebben een duidelijk honingmerk
en lusvormige lijntjes en streep-
jes op de lip.

Bloeitijd: juni, begin juli

Voorkomen : Nederland, Engeland,
België, Noordwest Frankrijk,
Noordwest Duitsland en zeldzaam in
Denemarken en Noorwegen.

(Naar "Wilde Orchideeën in Europa",
van J.Landwehr)

Rietorchis

Wie graag wat meer wil weten over de ingewikkelde orchideeënfamilie, merkt dan dat de wetenschap alsmede de uitgevers het voor ons - min of meer leken- niet altijd even helder op papier hebben gezet.

Zo wordt de Rietorchis in de Flora van Heukels en Van Ooststroom en in onze eigen Flora van Noordwijk omschreven met de latijnse naam *Orchis praetermissa*. Het schitterende orchideeënboek van Landwehr en ook Thieme's Flora in kleur geven twee namen zowel *Orchis praetermissa* als *Dactylorhiza praetermissa* worden genoemd. In de bekende Flora van Heimans en Thijssen tenslotte wordt al-

leen *Dactylorhiza praetermissa* genoemd. Alle boeken zijn recente uitgaven en er bleek geen naamswijziging in het geding te zijn. Wanneer u het leuk ogende, in het Nederlands vertaalde gidsje "Wilde Orchideeën" openslaat, waarin 120 soorten orchideeën beschreven en afgebeeld staan, komt er een ander probleem om de hoek kijken. U zult daarin te vergeefs naar de Rietorchis zoeken. De Rietorchis komt in onze streken vrij algemeen voor, maar in Duitsland is deze soort veel zeldzamer en ons gidsje blijkt uit het Duits vertaald te zijn.

Hierboven werd de verspreiding van de Rietorchis al aangegeven. De Engelse naam Marsh-orchid geeft duidelijke het biotoop van de plant aan dan onze Nederlandse naam Rietorchis. De plant geeft de voorkeur aan vochtige, niet al te zure terreinen, waar zeker niet altijd Riet behoeft te staan. Landwehr geeft dan ook aan dat de plant ontbreekt in dichte rietvelden. De belangrijkste groeiplaatsen in de omgeving van Noordwijk, Nieuw Leeuwenhorst en -in mindere mate- van het Oosterduinse meer, laten dat ook duidelijk zien. De orchideeën van Nieuw Leeuwenhorst staan vooral in de vochtige delen vlak buiten de rietvelden, tussen het Riet ontbreken ze vrijwel geheel. Ditzelfde geldt ook voor de Gevlekte Rietorchis (var. *junialis*), een variëteit van de Rietorchis.

Beiden kunnen vrij groot worden (ruim een halve meter) op gunstige plaatsen als Nieuw Leeuwenhorst. Ze zijn op z'n mooist eind juni begin juli, wanneer de vaak lange bloeiaar volledig in bloei staat. De variëteit *junialis* wordt behalve Gevlekte orchis ook wel Juniorchis genoemd.

Als de planten volledig in bloei staan, zijn ook het best de verschillen tussen beide variëteiten op te merken. De drie belangrijkste zijn:

1. Het verschil in bladkleur. De Rietorchis heeft effen groene bladeren. De Gevlekte Rietorchis heeft overal roodbruine cirkeltjes op de bladeren, waar de plant dan ook zijn naam dankt.
2. Verschil in Bloemkleur. De Rietorchis heeft wat lichter roze bloemen dan de Gevlekte Rietorchis.
3. De tekening van de onderlip. Bij de Rietorchis zijn een aantal kleine onduidelijke streepjes en stipjes te onderscheiden. Op de onderlip van de Gevlekte orchis valt een duidelijk -en donkerder gekleurd- lijnen-spel te zien.

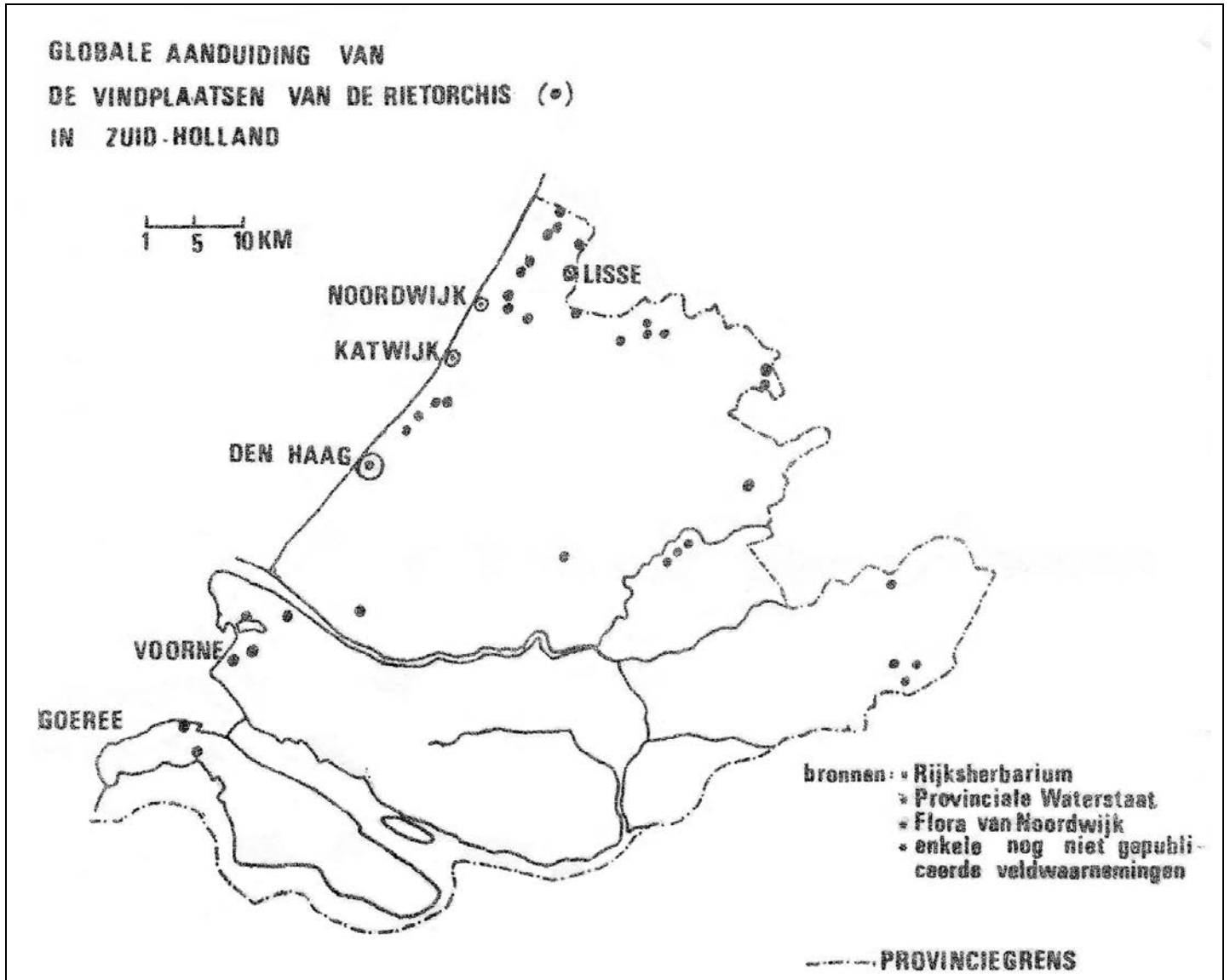
Overgangsvormen tussen de hierboven beschreven variëteiten komen zelden voor.

Tot slot nog iets over de bedreigingen van de Rietorchis (die tot de beschermde plantensoorten behoort).

Het orchideeënterrein in Nieuw-Leeuwenhorst is afgesloten voor publiek. Als het beheer op de orchideeën wordt afgestemd (éénmaal per jaar maaien en het maaisel afvoeren), is de groeiplaats voorlopig goed beschermd.

De oevers van het wat noordelijker gelegen Oosterduinse meer geven meer reden tot zorg. De vele Rietorchissen daar worden bedreigd door massale recreatie, afkalving van de oevers en hernieuwde zandwinningsplannen. Natuurlijk is dit niet allemaal tegen te gaan. Toch zou het wenselijk zijn dat de overheid maatregelen neemt, bijvoorbeeld door een deel van de oevers tot reservaat te verklaren, teneinde althans een deel van deze rijke vegetatie te behouden.

Op de volgende bladzijde vindt u nog een kaartje dat iets zegt over de verspreiding van de Rietorchis in de ruimere omgeving.

Verspreidingskaartje van de Rietorchis in de provincie Zuid-Holland.